

انیمیشن

و

دنیای پیش رو

www.ketab.ir

سرشناسه: همایش ملی انیمیشن ایران (دومین: ۱۳۹۴: کیش)
عنوان و نام پدیدآور: انیمیشن و دنیای پیش رو/ علی اکبر عبدالعلی زاده؛ به سفارش مرکز
گسترش سینمای مستند، تجربی و انیمیشن.
مشخصات نشر: تهران: نشر رونق، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۵۰۳ ص.: مصور، نمودار.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۱۹۲-۵-۲ ریا ۳۵۰۰۰
وضعیت: بدست نویسی فیا
یادداشت: کتابخانه.

انیمیشن و دنیای پیش رو

فهرست مطالب

- ۹ آغاز سخن
علیرضا اسب خان
- ۱۱ پیش‌گفتار
فاطمه حسینر شکید
- ۱۷ مقدمه
علی اکبر عبدالعلی زاده
- ۲۱ اقتباس تاریخی و انواع آن در سیمه و منگهای ژاپنی
نادره سادات سرکی، هانیه سادات سرکی
- ۴۵ رویکردهای نوین در انیمیشن تجربی؛ انیمیشن سیاه
پگاه ایزدیان
- ۷۳ استاپ‌موشن؛ ذات دوگانه
بررسی قابلیت‌های استاپ‌موشن در باز نمود احساس آن‌ها
سمیه خاکشور
- ۹۷ پذیرش و تطبیق مدل‌های توسعه نرم‌افزار در تولید انیمیشن
محمدرضا حسنائی، فاطمه ملکی
- ۱۱۹ بررسی فانتزی و حرکت در پیکره‌های انسانی نگاره‌های سلطان محمد نقاش
سید محمد طاهری قمی
- ۱۵۳ کارکرد عناصر نشانه‌ای پرده خوانی و نقاشی قهوه‌خانه در خلق انیمیشن ملی
علی عزیزی

- ۱۷۹ بررسی عنصر اغراق در نگاره‌های سلطان محمد و بازنمایی آن در پویانمایی ایران
زهره شایسته‌فر
- ۲۰۵ بررسی روند هویت‌بخشی و مولفه‌های هویت‌بخش به شخصیت
در سه‌بال‌های انیمیشن ایران
گلناز گلستان
- ۲۴۳ ساختار و روان‌شناسی بازی‌های رایانه‌ای (دیدگاه کارکردی)
مرتضی حسینی، دکتر اصغر فهمی‌فر
- ۲۷۳ خصیصه‌های پیام‌نویسان در انیمیشن پرفورمنس
مریم کتان‌فروش
- ۲۹۹ تحقق تعاملات و جان‌بخش در فضای مجازی به واسطه حضور انیمیشن
نجمه مرادی چادگانی
- ۳۱۵ تعامل انیمیشن و رسانه‌های نوین
هاجر کمیلی
- ۳۳۷ بررسی مقایسه‌ای نقش مدیریت کیفیت در ارتقای کیفیت تولیدات انیمیشن تجاری در ایالات متحده و ایران
ناصر مقدم
- ۳۵۷ بررسی نمونه‌ای و محتوایی حضور عناصر اسطوره‌ای در انیمیشن‌های
کوتاه تبلیغاتی برندهای مختلف مصرفی در رسانه‌های جمعی
سید محمدرضا طبسی
- ۴۰۱ موسیقی انیمیشن و اثر آن بر مخاطب از دیدگاه روان‌شناسی
گلناز مقدم

- ۴۳۱ مطالعه دکوپاژ در تکنیک‌های مختلف انیمیشن
نازیلا رجائی
- ۴۵۳ بررسی چگونگی تاثیرپذیری سیستم آموزشی انیمیشن از
صنایع مرتبط مورد پژوهی کالج شریدان
محبوبه محمدزکی، صدیقه فامیل فرنیا
- ۴۷۱ بررسی تطبیقی زرافه‌های درام در انیمیشن و بازی رایانه‌ای برای ساخت
انیمیشن تعلیمی با رویکرد به نظریات آگوست بوال
باقر بهرام شتربان
- ۴۸۷ زندگی‌نامه استاد علی‌اکبر حادق
مریم فلاح

آغاز سخن

جهان امروز، جهانی سراسر تازگی، شگفتی و ارتباط است و این گوناگونی ارتباطات به شکل‌دهی بخش بزرگی از هویت انسان در جامعه زیستی‌اش انجامیده است. سینمای انیمیشن نیز همچون دیگر هنرهای بصری، بیش و بسار وسیعی از دنیای امروز و به‌خصوص جهان کودکان را تشکیل می‌دهد.

رؤیاهای، تصمیم‌گیری‌ها، مسئولیت‌پذیری و یافتن راهی برای زندگی و مواجهه با مشکلات امروز در سینمای انیمیشن صورت وجودی به خود می‌گیرد؛ از این رو همه راه‌های مقابله با این وضعیت نیز از ذهن و خلاقیت سینماگران به روح و ذهن مخاطب منتقل می‌شود. اکنون دیگر زمانه بررسی تأثیر و تأثر انیمیشن گذشته و افق مسائل بسیار وسیع‌تر است از چیزی که تاکنون می‌پنداشتیم.

دومین همایش ملی انیمیشن ایران با هدف ارائه و بررسی آنچه محققان ما تا امروز دریافته‌اند و برنامه‌ریزی برای آینده‌ای نه‌چندان دور برگزار شد.

آنچه در صفحات آتی این کتاب می‌خوانید، مقالاتی است که از سوی کمیته علمی این همایش انتخاب و در روزهای برگزاری همایش ارائه شد و پس از تنظیم و ویراستاری دوباره برای چاپ آماده شد.

از همه دست‌اندرکاران برگزاری این همایش، محققان، استادان و نویسندگان، اعضای هیأت علمی و به‌خصوص سرکار خانم دکتر حسینی شکیب در به سر انجام رسیدن همایش و کتاب پیش رو به سهم خود سپاسگزاری می‌کنم.

علیرضا قاسم‌خان
معاون تحقیقات و پژوهش

www.ketab.ir

پیش گفتار

یک پنجره برای من کافیت
یک پنجره به لحظه آگاهی و نگاه و سکوت
اکنون نهال گردو
آنقدر قد کشیده که دیوار را برای برگ های جوانش
معنی کند.
(فروغ فرخ زاد - پنجره)

تاریخ پنجاه و چندساله انیمیشن ایران، تاریخی یکدست و صعودی نبوده است. برعکس، مطالعه این تاریخ تقریباً نانوشته روالی منقطع، مردد، تکه تکه و پرفراز و فرود را نشان می دهد که منعکس کننده عمر پنجاه و چندساله آن نیست. با این وجود رشد و وسعت حضور انیمیشن ایران چنان است که امروز دیگر قابل نادیده گرفتن نیست. از این رو هر ناظر بی طرفی خواهد پذیرفت که اکنون انیمیشن ایران در نقطه ای ایستاده است که سخن گفتن آگاهانه، اندیشیدن هوشمندانه و تحلیل و تفسیر کردن روش مند روند و روال آن - در همه گونه ها، فرمت ها و ژانرهایی که دارد از فیلم کوتاه هنری تا فیلم بلند سینمایی و البته سریال تلویزیونی - ضرورتی اجتناب ناپذیر و بلکه ادا کردن دیر هنگام واجبی درآستانه

قضا شدن است.^۱ اگر استادان پیشکسوت انیمیشن قبل از انقلاب در آنچه «دوران طلایی انیمیشن» نامیده می‌شود، به دستاوردهای هنری و در انداختن طرحی نو در فضای ملی و بومی ایران و افتخارات جشنواره‌ای انیمیشن نوپای آن زمان می‌بالند، امروز مفهوم تولید انبوه انیمیشن برای مخاطب عام به همراه روش‌های بومی و صنایع کوچک تولید انبوه انیمیشن، آخلی شکل گرفته‌اند. اگرچه این روش‌های تولید، به قول بعضی «گلخانه‌ای» و به شدت وابسته به نهادهای سرمایه‌گذار دولتی هستند، دچار افت و خیزهای فراوان شده‌اند. برخاستن و مرارت و تحمل بوروکراسی اداری، بودجه‌های کم و قطره چکانی تولید و دست‌دهی پاستر در نظر تولیدکنندگان و سازندگان دستاورد بزرگی به حساب نمی‌آیند، اما باید بپذیریم که دیگر سال‌هاست ساعات پخش تلویزیون ایران را سریال‌های متنوع انیمیشنی ایرانی پر می‌کنند و مشغله‌های فکری جامعه انیمیشن ایران از مسائل ابتدایی معطوف به مسائل بزرگ و رفاهی‌تر شده است. به عنوان مثال مبحث جدی و ضروری «انیمیشن ملی، بومی، ایرانی» به عنوان پرسش بزرگ و چالش مهم در برابر این صنعت نوپا اما روبه رشد و بلوغ خود به رخ می‌کشد و هم به منظور ارتقای کیفی انیمیشن برای مصرف داخلی و رقابت با نمونه‌های رنگارنگ خارجی و هم در مقام کالایی برای تجارت در جهان بیرونی موضوعی فوری، قابل توجه و بلکه حیاتی است. در یک کلام، ما امروزه می‌توانیم درباره «انیمیشن ایرانی» به معنای خاص سخن بگوییم.

شاید بتوان ادعا کرد که مانند همه کشورهای دنیا که انیمیشن مطرح و قابل عرضی دارند، «تولید انبوه انیمیشن برای مخاطبان عام» راز جهش انیمیشن از حالت اتفاقات پراکنده هنری و آزمون و خطا و مبدل شدن به یک رسانه و بلکه یک صنعت است که آنگاه در حیطه‌های مختلف از تولید تا دریافت تا زیبایی‌شناسی، رسانه‌ها و سوالات خود را مطرح می‌کند و سبب پدید آمدن دانش نظری و البته کاربردی در جهت بهبود و پیشرفت آن می‌شود. به عبارت دیگر اگرچه نقش حیاتی انیمیشن هنری، فردی و جشنواره‌ای و دستاوردهای آن در تغذیه صنعت و اشکال سرگرم‌کننده، آموزشی و تجاری انیمیشن غیرقابل انکار است، بدون حضور انیمیشن برای مخاطب انبوه و مصرف‌کننده

۱ توجه ویژه‌ای که دبیر نهمین جشنواره بین‌المللی پویانمایی تهران در اسفند ۱۳۹۳ به در نظر گرفتن بخش ویژه‌ای در جشنواره به نام «پایان نامه‌های برتر» نشان داد، خود گواه این است که بضاعت و توان علمی و پژوهشی انیمیشن اکنون به حدی رسیده است که می‌توان درباره دستاوردهای آن هرچند نارس و کوچک صحبت به میان آورد.

عام و اقتصاد و صنعتی کلان هرگز انیمیشن و هیچ هنر دیگری در جهان امروز مجال به رسمیت شناخته شدن و جدی گرفته شدن نخواهد یافت.

دومین همایش ملی انیمیشن که به همت مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی در شهریور ماه ۱۳۹۴ در برنامه‌ای سه روزه و مفصل در جزیره کیش برگزار شد، گامی در جهت گرا آوردن بازیگران گونه‌گون گفتمان انیمیشن ایران اعم از تولیدکنندگان و صاحبان استودیوها، کارگردانان و هنرمندان، کارشناسان، مدرسان و پژوهشگران این رشته بود. نه اگرچه مانند هر تلاش دیگری هرگز بی نقص نبوده است، فرصتی بی‌نظیر و اتفاقی مهم در چهار بهار و جهان بی اتفاق انیمیشن ایران بود. شاید اگر تنها دست آورد آن، یادآوری بیا سیره پیشین ایران به ایجاد تشکل و جمع و حلقه و صنف و سازمان و نهاد و فرصت گفتگو هم فکری هم افزایی بوده باشد، فایده و تاثیر خود را داشته است. عنوان «دومین» همایش بی‌اصوله‌ای تقریباً هشت ساله از نخستین همایش ملی انیمیشن - که در اردیبهشت ۱۳۸۶ - همت دانشکده صدا و سیمای آن زمان برگزار شد و در نوع خود اتفاقی به همین نادری بود - به شکل کنایت آمیزی هم اشاره به حضور ریشه ای هرچند کم عمق از چنین رویدادهای فرهنگی کلان در باب انیمیشن دارد و هم در فرصت نزدیک به چهل ساله پس از انقلاب بی‌توجهی بی‌اعتنایی نهادهای متولی بالادستی و پایین دستی به ضرورت تداوم حضور چنین نما و گردهمایی‌ها و باهم اندیشیدن‌ها را نشان می‌دهد.

کمیته علمی همایش که متشکل از اساتید، هنرمندان و کارشناسان نام و پیشکسوت انیمیشن ایران بودند و بنده در آن به عنوان عضوی کوچک در سمت دبیر علمی همایش افتخار حضور داشتم، در فراخوان همایش ارائه مقالات چند محور اصلی را دنبال گرفت که حاصل ساعت‌ها بحث و گفتگو و استدلال و تلاش برای برجسته کردن مباحث مبتلابه انیمیشن ایران در عناوین و موضوعات مهم بود. روال کار به این صورت بود که بخشی از بهترین مقالاتی که به دفتر همایش رسیده و از غربال داوری عبور کرده بودند برای ارائه در صبح روز اول و دوم انتخاب شدند و بنابراین صبح‌های همایش به مباحث آکادمیک و علمی اختصاص یافت. جای خوشوقتی است که همین تعداد کم از مقالات ارائه شده در مقایسه با همایش نخستین و هشت سال قبل و به شهادت اساتید پیشکسوت و هنرمندانی که در بخش‌های عملی انیمیشن حضور داشتند، حکایتگر رشد و پیشرفت

وضعیت تولید اندیشه نظری و کاربردی و دغدغه‌های درخور توجه و مفید پژوهشگران جوان ایرانی درباره انیمیشن شدند و بعضاً وزن و توان علمی نیروی دانشجویی و آکادمیک ما را به خوبی نشان دادند. از سوی دیگر کارگروه‌های تخصصی که در راستای محورهای اصلی همایش با حضور کارشناسان و متخصصان و پژوهشگران و اساتید شکل گرفته بودند، با تعامل با شنوندگان و حاضران هر جلسه به ساعت‌ها بحث و گفتگو و تعامل های گاه همدلانه و گاه چالش برانگیز پرداختند و برخی از مهم‌ترین و مفیدترین مباحث انیمیشن ایران در آن بحث و یا حداقل «طرح موضوع» شدند. این کارگروه‌ها عبارت بودند از: کارگروه اقتصاد، مدیریت و آسیب شناسی تولید، آموزش و پژوهش، انیمیشن در عصر رسانه‌های جدید، انیمیشن و هویت ملی، امور صنفی، انیمیشن در سینما و سینما در انیمیشن و دست‌اندرکاران کارگروه مضمون و محتوا.^۲

کتابی که پیش رو دارید گزیده بهترین آثار پژوهشی و مقالات علمی هستند که در فراخوان دومین همایش ملی انیمیشن و پس از داوری کمیته علمی به این همایش راه یافته‌اند و پس از گذراندن مراحل ویرایش علمی و محتوایی و سپس ادبی برای اولین بار در این مجموعه منتشر می‌شوند. این مقالات اگرچه نمی‌توانند همه آنچه در پهنه پژوهش و مطالعات انیمیشن در فضای آکادمیک ایران می‌گذرد، به نمایش بگذارند، در موضوعات گوناگون و با رویکردهای پژوهشی متفاوت، برخی از مسائل مورد توجه و مطرح در این فضا پرداخته‌اند. موضوعاتی چون بازخوانی و رهای تصویر سنتی ایران برای استفاده‌های امروزی در انیمیشن ایرانی، مسئله اقتباس از دنیاهای موفق خارجی و درس‌هایی که برای ما می‌تواند داشته باشد، مسائل مربوط به مدیریت و اقتصاد تولید، بحث تعامل و روایت در ارتباط انیمیشن و بازی‌ها و رسانه‌های جدید دیجیتال که بخشی حیاتی و روبه رشد از رویدادهای هنری ایران و جهان را رقم می‌زنند، مسئله انیمیشن تجربی و جایگاه مغفول مانده آن در ایران، و مسائل جزئی‌تر و دقیق‌تری چون انیمیشن عروسکی، موضوعات تکنیکی و تکنولوژیک برخی از این موضوعات مهم در مقالات پیش رو هستند. شکی نیست که پژوهش و مطالعات نظری انیمیشن در ایران به دلیل تازگی و کم

۲ این توضیح ضروری است که متن پیاپی شده و ویرایش یافته محتوای این کارگروه‌ها در کتابی جداگانه با عنوان هفت پرده انیمیشن ایران توسط مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی و به موازات کتاب حاضر منتشر شده است و خود به عنوان سندی علمی از ماحصل کارگروه‌های علمی تخصصی این همایش در دست است.

تجربگی هنوز از بلوغ کافی برخوردار نیست و مقالات پیش رو در برخورداری از موضوعات مهم، جالب و دست اول، صحت روش‌های پژوهشی و ساختار محتوایی و برخورداری از استانداردهای آکادمیک همگی در یک سطح نیستند. بعضی حاصل کار اساتید و دانشجویان خبره‌تر در این حیطه‌اند و برخی تلاش‌های به ثمرنشسته از پایان نامه‌های کارشناسی ارشد که هر یک در جای خود آجری در دیوار کوتاه دانش ما درباره انیمیشن و انیمیشن ایران خواهند گذاشت. با این حال مفتخریم که برخی از بهترین تلاش‌های پژوهشی سال‌ها اخیر در این مجموعه گرد هم آمده‌اند و شادیم که می‌دانیم آینده این راه پر حاصل‌ت و ورشد آفته‌تر از گذشته خواهد بود.

دومین همایش ملی انیمیشن ایران به همه ما نشان داد که توان بالقوه و بالفعل انیمیشن ایران و وزن علمی آن بر روش‌های جدیدتر است، آنانی که می‌دانند برای ریشه دواندن باید تجربه و دانش را نسای به نسل دیگر منتقل کرد و جلوی انقطاع و تکروری و تنهایی را گرفت - درسی که نسل‌های قبلی بخاطر نیاموختنش بهای گزافی پرداخته‌اند. به خاطر داشته باشیم که تنها جامعه‌ای که تربید بی‌بالد و به بار نشیند که به رسم همه جوامع متمدنی و اندیشمند دنیا، در عین آگاهی دقیق از حال و آینده، گذشته خود را به خوبی بشناسد و تجارب و دانش گذشتگان را باز یابد، نتواند تحلیل کند و در کار امروزش به کار بندد.

فاطمه حسینی شاداب

دبیر علمی دومین همایش ملی انیمیشن